

Pengeinstitutter

Markedsudvikling 2011

1.	Konklusioner.....	3
2.	Hovedtendenser i pengeinstitutternes årsregnskaber	4
	Figur 1: Kvartalsudviklingen i nedskrivninger på udlån og garantier 2008-2011.....	5
	Figur 2: Resultat før skat 2003-2011.....	6
	Tabel 1: Spredning på udgiftsførte nedskrivninger i pct. af udlån og garantier 2011	6
	Figur 3: Kvartalsudviklingen i nedskrivninger på udlån og garantier; gruppe 1 vs. øvrige sektor 2008-2011	7
	Figur 4: Branchefordeling af sektorens udgiftsførte nedskrivninger i 2011	8
	Figur 5: Nettorenteindtægter 2003-2011	9
3.	Kreditrisiko, nedskrivninger og solvens.....	10
	Figur 6: Basisindtjening ift. udlån og garantier 2011.....	11
	Figur 7: Akkumulerede nedskrivninger på udlån og garantier 2007-2011	12
	Boks 1: Ændringer af nedskrivninger og solvensbehov som følge af inspektioner	13
	Boks 2: Kreditundersøgelse	14
	Figur 8: Nedskrivninger og kapitaloverdækning 1992-2011	15
	Tabel 2: Spredning i kapitaloverdækning 2011	16
4.	Funding og likviditet	16
	Figur 9: Udlån, indlån og nettogæld til kreditinstitutter 1991-2011	17
	Figur 10. Ind- og udlånsudviklingen (eksklusiv repo'er) 2011.....	18
	Figur 11: Forfald af lang funding 2012-2016 fordelt på grupper.....	19
	Figur 12: Forfald af funding med individuel statsgaranti	19
	Figur 13: Nuværende overdækningspct., overdækningspct. ekskl. statsgaranteret funding, samt overdækningspct. ekskl. funding med udløb inden 1. januar 2014.....	21
	Figur 14: Fordelingen af likvide midler i de danske pengeinstitutter	23
	Figur 15: Fordelingen af likvide aktiver i LCR beholdningen, før haircuts og begrænsning, i gruppe 1-institutter	24
5.	Om statistikken	25
6.	Appendiks	26
	Appendiks 1: Pengeinstitutternes årsregnskaber 2007-2011	26
	Appendiks 2: Pengeinstitutternes årsregnskaber på grupper 2010-2011	27
	Appendiks 3: Pengeinstitutternes nøgletal 2007-2011.....	28
	Appendiks 4: Pengeinstitutternes kapital og risikovægtede aktiver	29
	Appendiks 5: Nøgletalsspredning belyst ved fraktiler	30
	Figur A1: Indtjening pr. omkostningskrone 1992-2011	30
	Figur A2: Årets nedskrivninger i pct. af udlån og garantier 1992-2011.....	30
	Appendiks 6: Størrelsesgruppering af gruppe 1-4 ultimo 2011	31
	Appendiks 7: Bankpakke IV og V.....	33

Markedsudviklingen i 2011 for pengeinstitutter

1. Konklusioner

En fortsat svag konjunkturudvikling påvirker pengeinstitutternes situation med vigende indtjening og fortsat høje nedskrivninger. Samlet set fik pengeinstitutterne et overskud på 3,6 mia. kr. før skat mod et overskud på 4,1 mia. kr. året før.

Årets nedskrivninger på udlån beløber sig til 24 mia. kr., hvilket på den ene side er noget mindre end året før (36 mia. kr.), men på den anden side afspejler en mærkbar stigning i 4. kvartal 2011 i forhold til årets første 3 kvartaler. I relative termer ligger nedskrivningerne på 1,1 pct. af udlån og garantier i forhold til 1,4 pct. året før. I 2012 må forventes fortsat høje nedskrivninger på udlån.

Nye regler for nedskrivninger på svage lån har virkning fra 1. april 2012.¹ De nye regler indebærer en relevant opstramning, for så vidt angår nødlidende ejendomsudlån. Mange institutter vil for de fleste af deres nedskrivninger på ejendomsudlån allerede i dag følge denne nedskrivningstilgang. Disse institutter vil skulle forøge nedskrivningerne på de udlån, hvor de har anvendt en anden tilgang. Det forventes at føre til en - om end typisk mindre - forøgelse af deres samlede nedskrivninger. Der vil dog også være en mindre gruppe institutter, hvor nedskrivningsforøgelsen kan være af større betydning for deres samlede nedskrivninger.

Samlet er pengeinstitutternes kapitalssituation styrket, og det er vurderingen, at de fleste institutter, herunder de største institutter, vil være i stand til at absorbere større kredit-tab. Pengeinstitutternes økonomiske modstandskraft - kapitaloverdækningen i forhold til lovkravet (solvensbehovet) - udgør 7,2 pct. af udlån og garantier ved udgangen af 2011, mod 5,4 pct. året før. Dette sektorniveau dækker dog over en betydelig spredning mellem de enkelte institutter, og en række mindre institutter er udfordret af en svag kreditbonitet og sårbar kapitalssituation.

---

¹ Se Finanstilsynet hjemmeside:

<http://www.finanstilsynet.dk/da/Nyhedscenter/Pressemeddelelser/2012/Nye-nedskrivningsregler-nu-paa-plads.aspx>

Fundingsituationen i sektoren er på vej mod en bedre balance og sektorens indlånsunderskud er i 2011 mindsket fra 326 mia. kr. til 161 mia. kr. Korrigeret for repo'er er indlånsunderskuddet på 71 mia. kr. Udviklingen dækker over et fald i udlånet på 167 mia. kr. Det er især repo'er og erhvervsudlånet, der er faldet. Indlånet er derimod nogenlunde uændret med et lille fald på 2 mia. kr. (0,1 pct.).

Der er fortsat institutter, der har udfordringer i forbindelse med udløbet af de individuelle statsgarantier i 2012 og især i 2013. Finanstilsynet har som led i den løbende overvågning af problemstillingen indkaldt redegørelser fra de institutter, som er udfordret her, og i øvrigt fulgt udviklingen tæt.

Det er i forlængelse heraf vurderingen, at situationen har flyttet sig i positiv retning i løbet af 2011 og begyndelsen af 2012. For det første har redskaberne i Bankpakke IV og V² været med til at forbedre løsningsmulighederne for de udfordrede institutter. For det andet medvirker Nationalbankens nye udlånsfaciliteter til at bygge bro i forbindelse med udløbet af de individuelle statsgarantier. Endelig har institutterne også selv foretaget balancetilpasninger i form af nedbringelse af udlån og forøgelse af indlån.

Samlet set er det derfor vurderingen, at funding- og likviditetsudfordringerne er blevet væsentligt mindre. Fremadrettet tegner der sig dog nye udfordringer på likviditetsområdet i form af nye likviditetsregler fra Basel III/CRD IV.

Se kapitel 5 for generelle bemærkninger om statistikken bag analyseartiklen, herunder om datagrundlaget.

2. Hovedtendenser i pengeinstitutternes årsregnskaber³

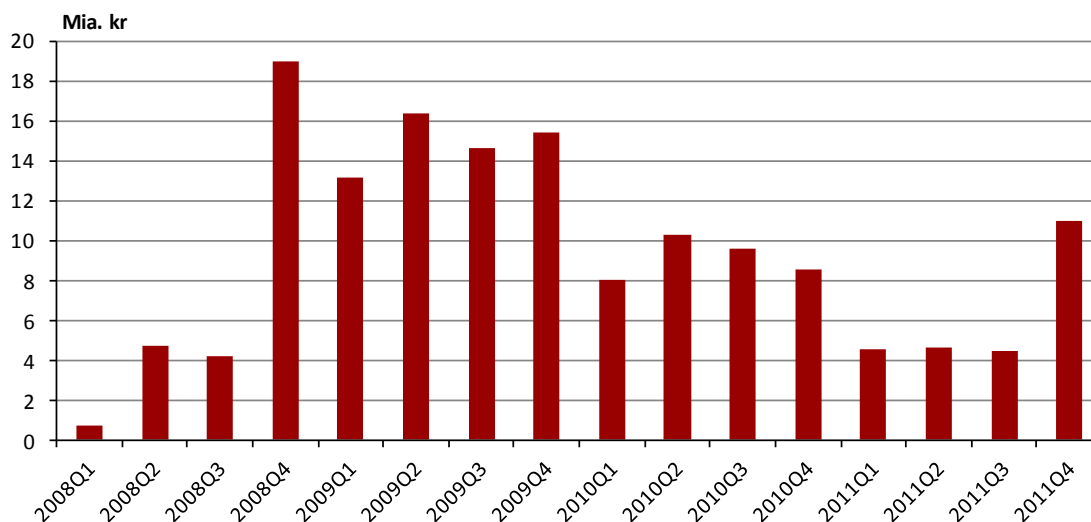
Pengeinstitutternes årsregnskaber er især påvirket af en faldende kerneindtjening og fortsat store nedskrivninger og hensættelser på udlån og garantier. For regnskabsåret som helhed er nedskrivningerne mindre end året før, men nedskrivningerne er steget mærkbart i 4. kvartal 2011, jf. figur 1.

---

² Rettelig benævnt henholdsvis "konsolideringsinitiativer" (Bankpakke IV) og "udviklingspakke" (Bankpakke V), jf. www.evm.dk. Se appendiks 7 for en beskrivelse af Bankpakke IV og V.

³ Ved udgangen af 2011 var 113 pengeinstitutter under Finanstilsynets tilsyn fordelt på grupperne 1-4. Dertil kommer 4 færøske pengeinstitutter. Udenlandske pengeinstitutters filialer her i landet indgår ikke. Gruppe 1-3 tegner sig for ca. 99 pct. af den samlede balancesum i pengeinstitutter. Appendiks 6 viser fordelingen af de enkelte pengeinstitutter inden for de respektive grupper 1-4.

Figur 1: Kvartalsudviklingen i nedskrivninger på udlån og garantier 2008-2011

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

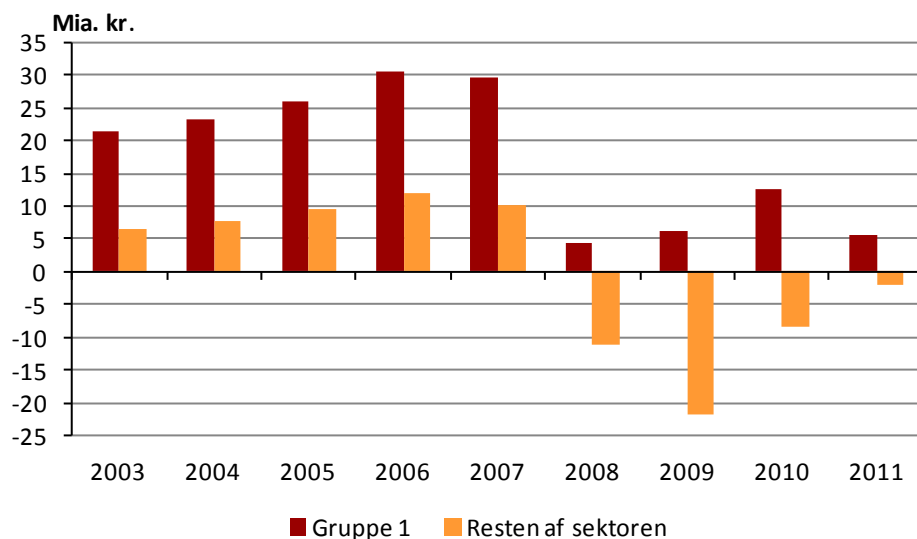
Pengeinstitutternes kapitalbase er stødpude mod fortsatte fremtidige kredittab. Både kernekapital- og solvensprocenten for sektoren som helhed er steget i 2011. Stigningen kan henføres til både et øget kapitalniveau samt en reduktion i pengeinstitutternes udlån og risikovægtede poster.⁴ Solvens- og kernekapitalprocent opgøres som henholdsvis basiskapital og kernekapital i forhold til risikovægtede poster, se tabel over udviklingen i appendiks 4.

Overdækningen i forhold til kapitalkravene er steget til 7,2 pct. af udlån af garantier ved udgangen af 2011. Der er dog stor spredning bag sektortallene, og der er institutter, som er sårbare overfor fortsatte kredittab i udlånsporteføljerne. I kapitel 3 gennemgås kapitalforholdene nærmere.

Pengeinstitutterne fik samlet set et overskud på 3,6 mia. kr. før skat i 2011 mod et overskud på 4,1 mia. kr. før skat i 2010. Se uddrag af pengeinstitutternes samlede årsregnskab i appendiks 1. Sektorens positive nettoindtjening kan fortsat primært henføres til gruppe 1, jf. figur 2, der har et overskud før skat på 5,6 mia. kr. Overskuddet er dog mere end halveret i forhold til året før. I resten af sektoren er der samlet set underskud i 2011, dog noget mindre underskud end året før.

⁴ Opgørelsen på koncernniveau er baseret på tal fra de pengeinstitutter, der også indberetter som koncerner, dvs. en konsolideret opgørelse på grundlag af aktiviteter i både moderbank og datterselskaber.

Figur 2: Resultat før skat 2003-2011

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Pengeinstitutterne har netto udgiftsført nedskrivninger på udlån for 24 mia. kr. i 2011 mod nedskrivninger på 36 mia. kr. året før. Årets nedskrivningsprocent (nedskrivninger og hensættelser målt i forhold til udlån og garantier) for sektoren som helhed er derved 1,1 pct. i 2011, mod 1,4 pct. året før. Spredningen blandt institutterne er imidlertid stor, jf. tabel 1, der viser forskellige fraktiler for den udgiftsførte nedskrivningsprocent.

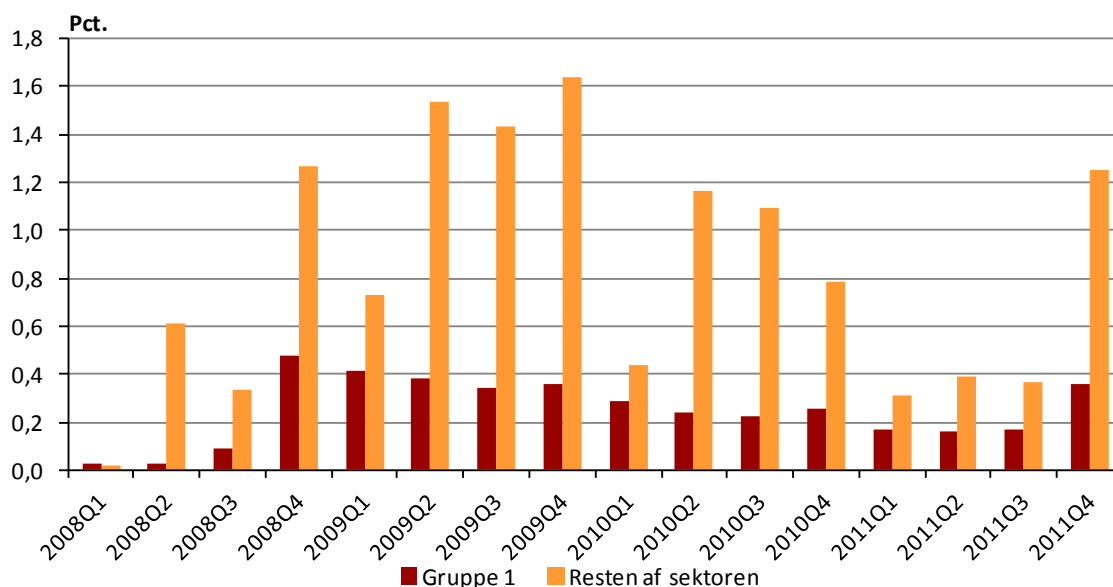
Tabel 1: Spredning på udgiftsførte nedskrivninger i pct. af udlån og garantier 2011

Fraktiler					Gennemsnit (vægtet)
10%	25%	Median	75%	90%	
0,25	0,78	1,40	2,84	3,68	1,08

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Det fremgår, at 10 pct. af institutterne har udgiftsførte nedskrivninger på 3,7 pct. eller mere og derved ligger betydelig over det vægtede gennemsnit. Relateret til det udestående udlån er nedskrivningerne væsentligt mindre i de største institutter, jf. figur 3.

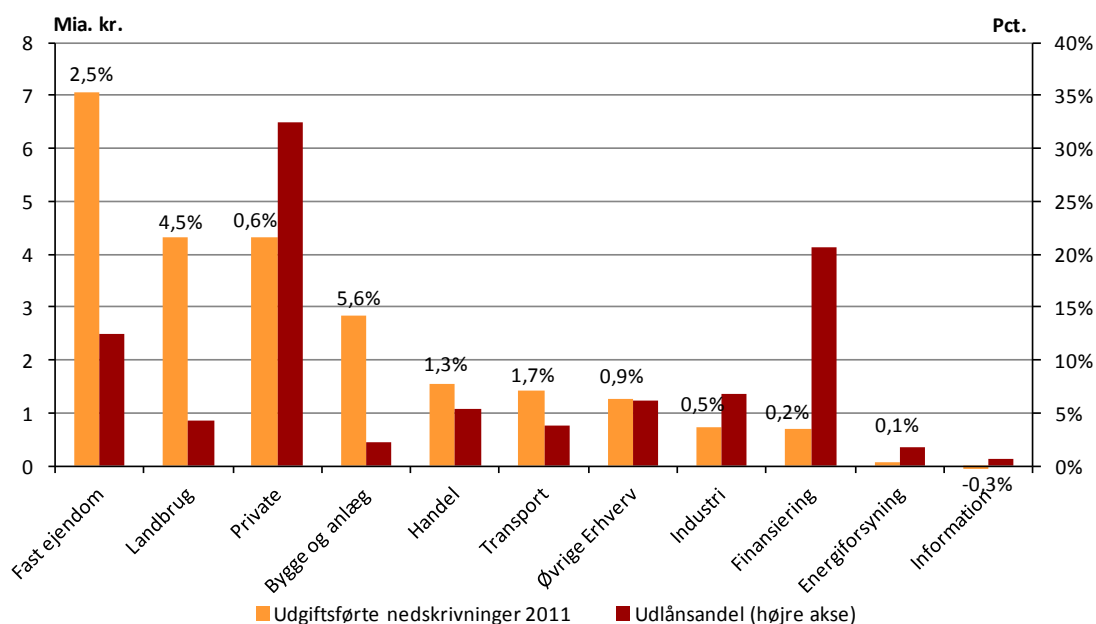
Figur 3: Kvartalsudviklingen i nedskrivninger på udlån og garantier; gruppe 1 vs. øvrige sektor 2008-2011

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Pengeinstitutterne havde i 2011 de største samlede udgiftsførte nedskrivninger på ejendomsrelaterede engagementer, jf. figur 4. I relative termer – i forhold til det udestående udlån – er årets nedskrivningsprocent størst på bygge og anlæg efterfulgt af landbrug. Disse to brancher udgør imidlertid en relativ beskeden andel af den samlede sektors udlån (7 pct.), men nedskrivningerne udgør en betydelig andel (30 pct.) af de samlede udgiftsførte nedskrivninger i 2011.

Figur 4: Branchefordeling af sektorens udgiftsførte nedskrivninger i 2011

Anm: Den udgiftsførte nedskrivningsprocent for de enkelte brancher er vist over søjlerne.
Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

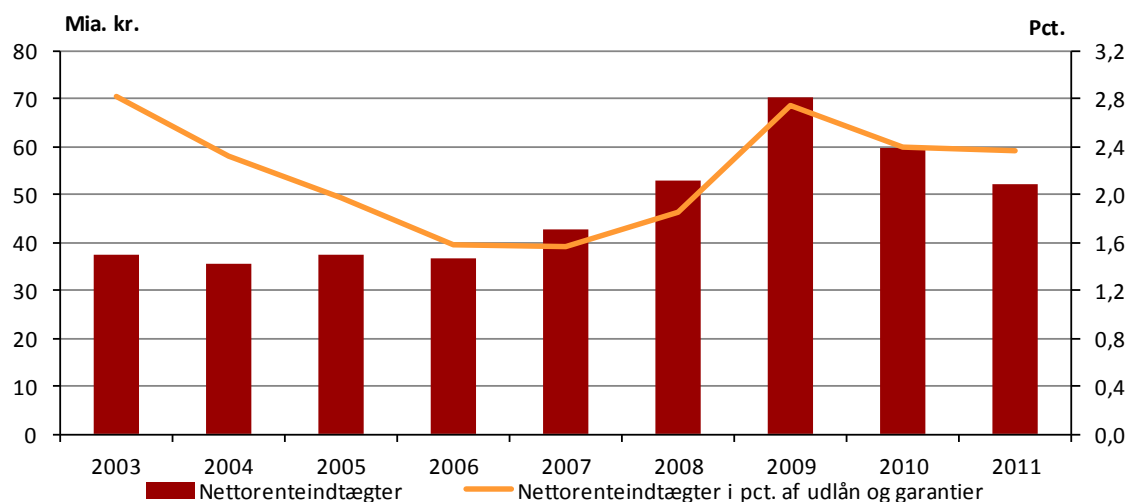
Udviklingen i landbruget udgør en større kreditrisiko for en del især mindre pengeinstitutter, der har en relativ stor eksponering mod landbruget. På trods af en forbedring af landbrugets afregningspriser har en del landbrug fortsat dårlig indtjening og likviditet bl.a. som følge af høj gæld. Dertil kommer en negativ udvikling i jordpriserne.

Betragtes sektoren under ét kan der identificeres i alt 20 institutter, med en landbrugs-eksponering på over 15 pct. af udlån og garantier. I forhold til den samlede balancesum udgør disse landbrugstunge institutter dog en mindre del af sektoren - mindre end 3 pct.

Udgiftsførte nedskrivninger på husholdninger ligger højt absolut set, men når der tages højde for den store andel af udlån til husholdninger ift. det samlede udlån ses en relativ lav nedskrivningsprocent på 0,6 pct. Husholdningerne og institutternes nedskrivninger herpå har hidtil under den finansielle krise været begunstiget af en forholdsvis lav arbejdsløshed og lave renter.

Pengeinstitutternes nettorenteindtægter faldt i 2011, fra 59 mia. kr. til 52 mia. kr., svarende til 13 pct., jf. figur 5.

Figur 5: Nettorenteindtægter 2003-2011

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Faldet kan primært henføres til et reduceret udlånsvolumen. Presset på nettorenteindtægter fra indsnævrede indlånsmarginale og højere fundingomkostninger er således blevet modsvaret af udvidede udlånsmarginale for både husholdninger og erhverv i andet halvår af 2011. Dette har også betydet, at den generelle rentemarginal, som er forskellen mellem pengeinstitutternes ud- og indlånsrente, er steget hen over 2011.⁵ Billedet er dog ikke helt entydigt, da nettorenteindtægterne i pct. af udlån og garantier i 2011 er på niveau med 2010.

Nettogebyrindtægter er faldet fra 18,8 mia. kr. til 18,4 mia. kr. (2 pct.) i 2011. Gebyrindtægter fra værdipapirhandel og depoter udgør størstedelen - knap 38 pct. af de samlede gebyrindtægter i 2011.

Kursreguleringer på værdipapirbeholdninger mv. bidrager positivt til indtjeningen i 2011 med en samlet kursgevinst på 2,1 mia. kr. En reduktion på 2,9 mia. kr. i forhold til året før. Især obligationsbeholdningerne samt valuta bidrager til en nettokursgevinst – imod kurstab på aktier og udstedte obligationer.

⁵ For erhverv er rentemarginalen udvidet fra 3,4 til 3,9 procentpoint, og for husholdninger er rentemarginalen øget fra 4,1 til 4,5 procentpoint i 2011, jf. Danmarks Nationalbanks rentestatistik.

Pengeinstitutternes udlån er faldet med 167 mia. kr. (8,6 pct.) i 2011 for året som helhed. Faldet er især sket på erhvervsudlån. I gruppe 1 kan faldet i udlån henføres til repo-udlån.⁶

Egenkapitalen er steget med 20 mia. kr. til 270 mia. kr. i 2011, hvilket især kan henføres til øget overskud i de største pengeinstitutter samt aktieemissioner – også overvejende i gruppe 1.

3. Kreditrisiko, nedskrivninger og solvens

Kreditrisiko og nedskrivninger på udlån er af central betydning for pengeinstitutternes resultater og deres kapitalsituation. Den første buffer mod kredittab er basisindtjening. En række institutter har i 2011 negativ basisindtjening og tærer derved på egenkapitalreserverne. Derudover har en række institutter en så forholdsvis svag positiv basisindtjening, at de fremadrettet vil være sårbare overfor stigende nedskrivninger.

Nye regler for nedskrivninger på udlån indeholder en række nødvendige opstramninger og præciseringer i forhold til identifikation af og nedskrivninger på svage udlån, herunder især ejendomsengagementer og parkeringsengagementer. Det er Finanstilsynets forventning, at de nye regler vil resultere i færre tilsynsreaktioner på utilstrækkelige nedskrivninger og solvensreservationer i forbindelse med inspektioner.

Kapitaloverdækning i forhold til lovkravet og dermed institutternes stødpuder mod større kredittab er samlet set styrket i 2011. Der er dog en betydelig spredning mellem de enkelte institutter.

Basisindtjening

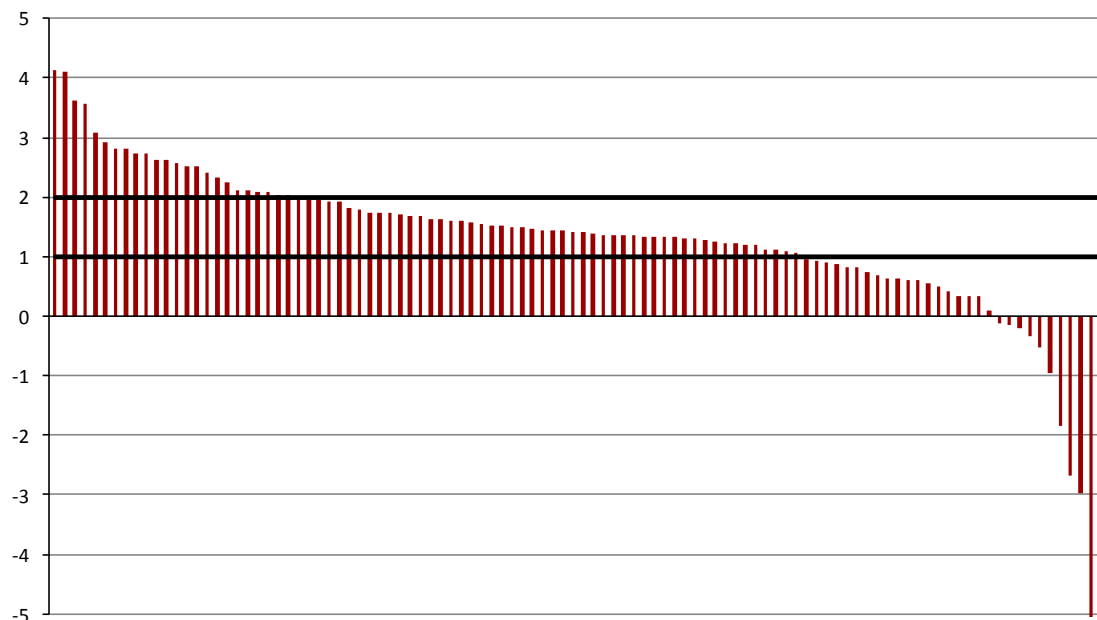
Basisindtjeningen bør sædvanligvis være proportioneret til at dække de forventede tab på udlånsvirksomheden, således at det kun er større uventede tab, der skal absorberes af egenkapitalreserverne. For at få et indtryk af basisindtjeningens robusthed overfor tab på udlånsvirksomheden er denne opgjort for alle institutter og relateret til udlån og

---

⁶ Faldet i gruppe 1 skyldes i hovedsagen repo-udlån, der ikke længere føres på danske bøger. Repo'er (og reverse repo) føres regnskabsmæssigt som henholdsvis indlån og udlån, såfremt forretningerne ikke er indgået med andre kreditinstitutter. Såfremt forretningerne indgås med sidstnævnte, føres repo (og reverse repo) som henholdsvis gæld til kreditinstitutter og tilgodehavende hos kreditinstitutter.

garantier, jf. figur 6. Basisindtjeningen er her før nedskrivninger, kursregulering og resultat af kapitalinteresser.

Figur 6: Basisindtjening ift. udlån og garantier 2011

Anm.: Basisindtjening indeholder alle resultatposter bortset fra nedskrivninger på udlån, kursregulering og resultat af kapitalinteresser. Figuren indeholder ikke banker i Finansiell Stabilitet og nichebanker med et begrænset udlån i forhold til samlede aktiver.

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet

11 institutter havde i 2011 en negativ basisindtjening før nedskrivninger og tærer derfor aktuelt fuldt ud på egenkapitalen. Disse 11 institutter fylder 0,4 pct. af den samlede sektors balancesum. I figuren er indlagt markeringslinjer for nedskrivninger i forskellige niveauer. Ved nedskrivninger på 1 pct. af udlån og garantier svarende til sektorgennemsnittet i 2011 vil 30 institutter ikke have tilstrækkelig basisindtjening. Ved nedskrivninger på 2 pct. af udlån og garantier svarende til en væsentlig forværret makroøkonomisk situation på niveau med 2009, der var det hidtil værste år under finanskrisen, vil 80 institutter ikke have tilstrækkelig basisindtjening.

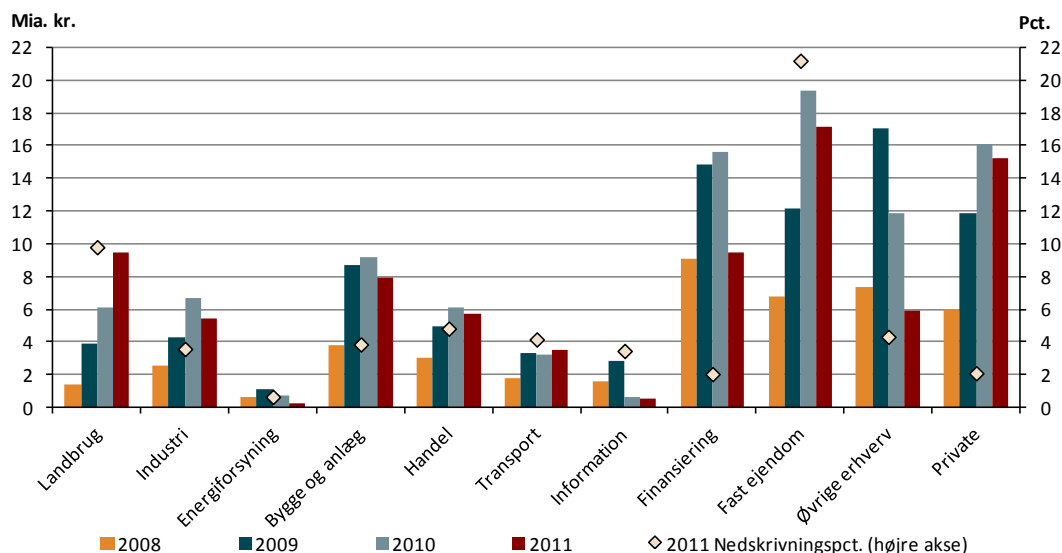
Akkumulerede nedskrivninger fordelt på brancher

Akkumulerede nedskrivninger er de samlede nedskrivninger på de udlån, som institutterne fortsat har på bøgerne (balanceført).⁷ Pengeinstitutterne har ved udgangen

⁷ Rettelig både nedskrivninger på udlån og hensættelser til tab på garantier, der samlet set akkumuleres i denne opgørelse. Garantier føres uden for balancen indtil der hensættes på en garantiforpligtelse, og derefter balanceføres som hensættelser til tab på garantiforpligtelser.

af 2011 de største samlede akkumulerede nedskrivninger på ejendomsrelaterede engagementer, jf. figur 7.

Figur 7: Akkumulerede nedskrivninger på udlån og garantier 2007-2011

Anm.: I opgørelsen af korrektivkontoen fragår konstaterede tab på lån, der ikke er på institutternes udlånsbøger længere. Finanstilsynet har skiftet branchegruppering så DBo7-standardens følges fra og med 2010. Branchefordelte data for 2008-2009 er korrigeret således, at data er sammenlignelige med data for 2010-2011. Nedskrivningsprocenten for branchen 'bygge og anlæg' er korrigeret for 'gennemførelse af byggeprojekter', som er tilføjet branchen 'fast ejendom' svarende til opgørelsen af 'ejendomsseksponering' i Tilsynsdiamanten. På Finanstilsynets hjemmeside findes en nærmere beskrivelse af Tilsynsdiamanten. www.finanstilsynet.dk/tilsynsdiamant

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet

I relative termer – i forhold til det udestående udlån – er nedskrivningsprocenten også størst på ejendomsrelaterede engagementer (21,2 pct.), når der tages højde for den del af branchen 'bygge og anlæg', der er ejendomsrelateret (byggeprojekter). De akkumulerede nedskrivninger på de lån til byggeprojekter, som pengeinstitutterne har på udlånsbøgerne, beløber sig til i alt 30 pct. ved udgangen af 2011.

Nye regler for nedskrivninger på svage udlån

Finanstilsynet tog på baggrund af erfaringerne fra bl.a. Amagerbankens konkurs initiativ til en ændring af regnskabsbekendtgørelsen for så vidt angår reglerne om nedskrivninger, således at der er skabt klarere rammer for institutternes skøn, når der foretages vurdering af nedskrivninger på udlån.

Det er Finanstilsynets vurdering, at de internationale regnskabsregler giver betydelige muligheder for ledelsesmæssige skøn, når nedskrivningerne fastlægges. Samtidig viser Finanstilsynets inspektioner, at mange institutter ikke får nedskrevet tilstrækkeligt, jf. boks 1. Det er derfor Finanstilsynets opfattelse, at det er hensigtsmæssigt at indsnævre udfaldsrummet for, hvornår et skøn kan siges at være rimeligt og velunderbygget.

Boks 1: Ændringer af nedskrivninger og solvensbehov som følge af inspektioner

På hovedparten af de inspektioner, som Finanstilsynet foretager, er det Finanstilsynets vurdering, at instituttet i udgangspunktet ikke har nedskrevet tilstrækkeligt og heller ikke foretaget tilstrækkelige solvensreservationer. Typisk har disse institutter ikke i tilstrækkelig grad taget højde for de svage konjunkturer og den deraf forringede bonitet i deres udlån.

En nærmere gennemgang af de inspektioner, som Finanstilsynet har foretaget i de sidste ca. 2 år, viser, at det i særlig grad er institutter med en højere eksponering mod erhvervs-kunder (over 60 pct. af udlånet), som ikke i tilstrækkelig grad får nedskrevet og solvens-reserveret.

Gennemgangen viser yderligere, at det især er institutter med en høj grad af branche-koncentration i udlånet, som ikke i tilstrækkelig grad får nedskrevet og solvensreserveret.

Institutter, som får påbudt større nedskrivninger og solvensreservation, er dermed karakteriseret ved en højere grad af eksponering mod erhvervs-kunder og ved en højere koncentrationsrisiko. Disse institutter har påtaget sig større risici end øvrige institutter og får i udgangspunktet ikke taget tilstrækkeligt højde for, at disse risici bliver kapitaldækket tilstrækkeligt.

Ændringen af regnskabsbekendtgørelsen består væsentligst i skærpede regler for nedskrivninger på nødlidende ejendomsengagementer og parkeringsengagementer samt en præcisering af, hvornår der indtræder OIV på engagementer.

Det centrale i de nye regler er, at udlån til nødlidende ejendomskunder fremover skal nedskrives til ejendommens værdi. Hvis en kunde ikke har andre væsentlige muligheder for at betale af på lånet, skal banken således nedskrive udlånet til sikkerhedens aktuelle værdi, dvs. det beløb, ejendommen kan forventes solgt til inden for seks måneder. Det samme gælder udlån, hvor der er anvendt særligt risikable forretningsmetoder som fx

parkeringshandler, hvor nødlidende udlånsengagementer bliver overdraget til andre kunder på favorable vilkår, jf. boks 2.

Boks 2: Kreditundersøgelse

Finanstilsynet iværksatte i efteråret 2011 en indsamling af en række supplerende kreditrelaterede oplysninger om de største udlån i samtlige pengeinstitutter.

Kreditoplysningerne dækker en række af de udlånsområder, som notorisk har været med til at bringe pengeinstitutter i problemer gennem de sidste tre år. Finanstilsynet indhentede fx oplysninger om sikkerhedsstillelsen i institutternes store ejendomsrelaterede udlånsengagementer, andelen af udenlandske ejendomsengagementer, K/S-engagementer og pantebrevsengagementer.

Finanstilsynet indhentede også oplysninger om, hvor stor en andel af bankernes udlån, der er i overtræk eller restance, og om omfanget af engagementer, hvor bankerne har medvirket til en rekonstruktion, fx ved at give forlænget henstand med afdrag på lån samt omfanget af såkaldte parkeringsengagementer, dvs. nødlidende engagementer, der er overført til en ny ejer uden dennes hæftelse eller til gamle ejer, men i en ny konstruktion. Det fremgik bl.a. af undersøgelsen, at 26 institutter rapporterede en anvendelse af parkeringsengagementer.

Videre fremgik det af undersøgelsen, at der i 10 pct. af institutterne var engagementer med restance for mere end ca. 8 pct. af engagementsmassen. Se fordelingen herunder.

Andelen af engagementsmassen, der udgøres af engagementer med restance eller overtræk på 90 dage eller derover (opgjort i pct.)

Fraktiler				
10%	25%	Median	75%	90%
0,11	0,74	1,75	4,73	7,77

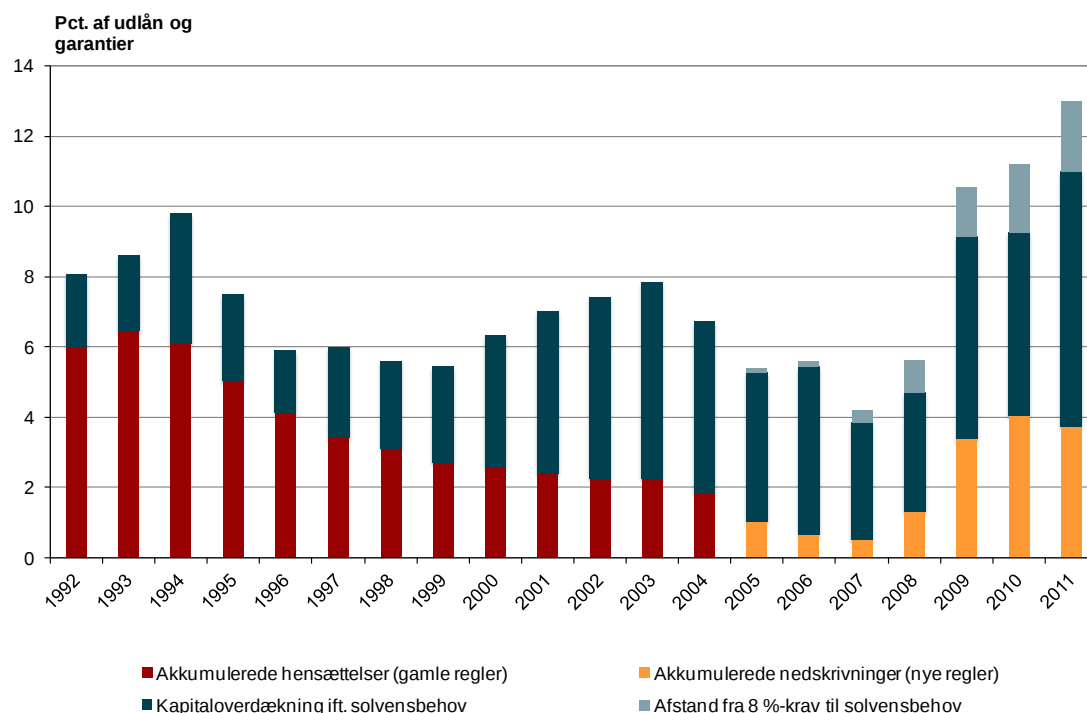
Resultaterne af kreditundersøgelsen indgår i Finanstilsynets risikovurderinger og inspektionsplanlægning, og specifikke institutter er blevet bedt om at redegøre nærmere for deres nedskrivninger. Som led i Finanstilsynets vurdering indgår bl.a. modelværktøjer, der forsøger at koble institutternes kreditprofiler med forventede nedskrivningsniveauer. Endelig har kreditundersøgelsen bidraget til Finanstilsynets overvejelser i forhold til de nye regler for nedskrivninger på svage udlån.

Det er Finanstilsynets vurdering, at mange institutter for de fleste af deres nedskrivninger på ejendomsudlån allerede i dag følger denne tilgang til nedskrivninger. Disse institutter vil skulle forøge nedskrivningerne på de udlån, hvor de har anvendt en anden tilgang. Det forventes at føre til en - om end typisk mindre - forøgelse af deres samlede nedskrivninger. Der vil dog også være en mindre gruppe institutter, hvor nedskrivningsforøgelsen kan være af større betydning for deres samlede nedskrivninger. Finanstilsynet forventer, at der fremover vil komme færre påbud i forbindelse med inspektioner, fordi reglerne bliver mere præcise.

Kapital og solvensbehov

Pengeinstitutternes modstandskraft over for stigende kredittab skal i sidste ende måles i forhold til kapitalens overdækning, jf. figur 8, der viser de samlede stødpuder over tid.

Figur 8: Nedskrivninger og kapitaloverdækning 1992-2011

Anm.: Fra 2005 og frem er kapitaloverdækningen beregnet på grundlag af pengeinstitutternes indberettede solvensbehov. Afstand fra 8 %-krav til solvensbehov er beregnet under hensyntagen til overgangsordningen. Den største værdi af solvensbehov, kapitalkrav efter overgangsordning og minimumskapitalkravet indgår. Overgangsordningen bevirker, at de nye Basel II regler først slår fuldt ud igennem på kapitalkravene efter 2011. IRB-institutter skal have en basiskapital, der udgør mindst 80 pct. af solvenskravet opgjort i overensstemmelse med det tidligere gældende regelsæt (Basel I).

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Ved udgangen af 2011 kunne pengeinstitutterne tåle at tabe 7,2 pct.⁸ af deres udlån og garantier, før kapitaloverdækningen i forhold til lovkravet⁹ er tabt. De allerede foretagne akkumulerede nedskrivninger på udlån og garantier udgør 3,5 pct. af udlån og garantier i 2011. Reservationer til fremtidige tab, der endnu ikke har materialiseret sig i objektive tabsindikationer, skal placeres i solvensbehovet.

Der er imidlertid stor spredning i kapitaloverdækningen blandt institutterne, jf. tabel 2. 10 pct. af institutterne har en kapitaloverdækning under 2,1 pct. Disse institutter udgør dog alene kun 2,1 pct. af den samlede sektors balancesum.

Tabel 2: Spredning i kapitaloverdækning 2011

Fraktiler					Gennemsnit (vægtet)
10%	25%	Median	75%	90%	
2,1%	5,1%	7,4%	11,9%	19,2%	7,2%

Anm: Der er set bort fra institutter under Finansiell Stabilitet.

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet

4. Funding og likviditet

Funding og likviditet er et andet helt centralt risikoområde for pengeinstitutterne.

Fundingssituationen er overordnet set i en bedre balance og det er sket tilpasninger i fundingstrukturen, der bidrager til at mindske institutternes afhængighed og sårbarhed overfor markedsbaseret funding.

Nogle institutter er stadig udfordrede, men også her kan der konstateres en bedring. Samtidig er Nationalbankens nye udlånsfaciliteter med til at afhjælpe situationen.

Ny international regulering på likviditetsområdet er på vej, og især krav til afgrænsning og sammensætning af de likvide midler vil udfordre sektoren. Det er især det forhold, at realkreditobligationer med de nye regler ikke vil kunne indregnes i de likvide midler i samme omfang som i dag, der vil udfordre institutterne.

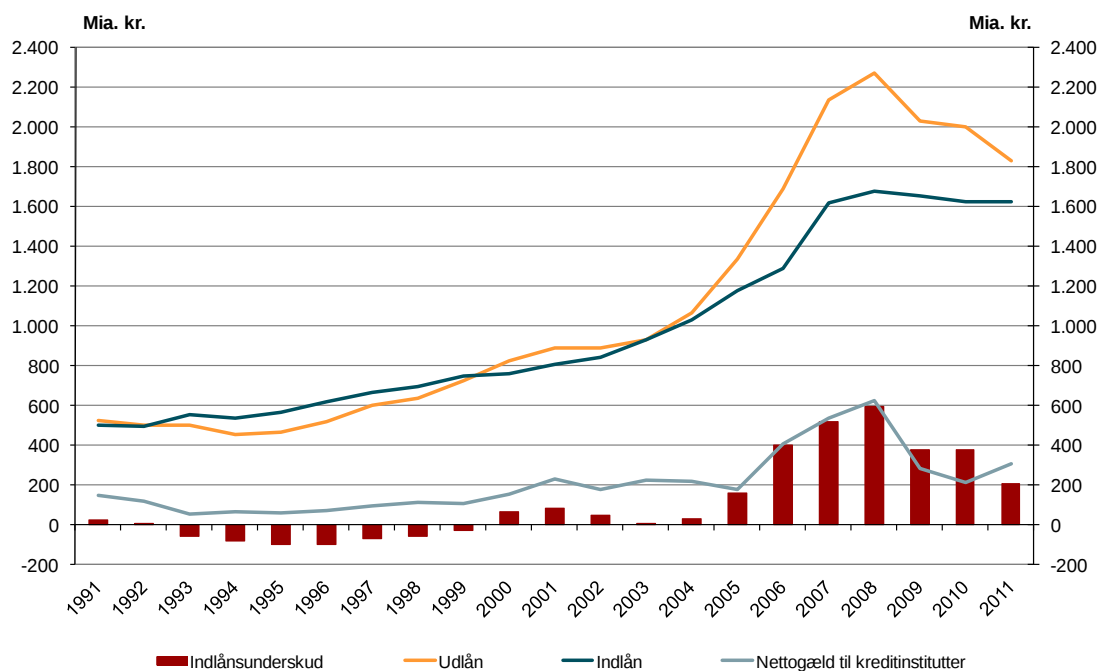
⁸ Den aktuelle indtjening er som nævnt altid første buffer, før der tæres på reserverne. I den aktuelle situation for årsregnskaberne 2011 er det dog ikke alle pengeinstitutter, som har haft et overskud at tære på.

⁹ Lovkravet er udmålt i form af institutternes indberettede solvensbehov.

Pengeinstitutternes indlånsunderskud

Indlånsunderskuddet var ved udgangen af 2011 på 161 mia. kr., hvilket er en reduktion på 165 mia. kr. i forhold til samme tidspunkt året før, jf. figur 9.

Figur 9: Udlån, indlån og nettogæld til kreditinstitutter 1991-2011

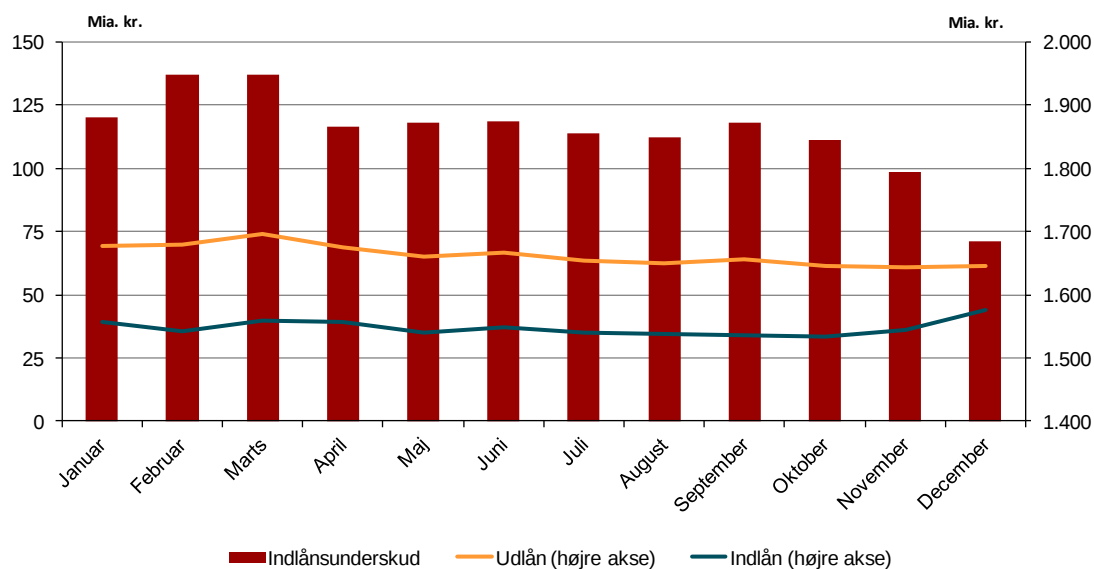

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet

Korrigeret for repo'er (salgs- og tilbagekøbsforretninger)¹⁰ udgjorde pengeinstitutternes samlede indlånsunderskud primo 2011 godt 120 mia. kr., jf. figur 10.

¹⁰ Repo'er (og reverse repo) føres regnskabsmæssigt som henholdsvis indlån og udlån, såfremt forretningerne ikke er indgået med andre kreditinstitutter.

Figur 10. Ind- og udlånsudviklingen (eksklusiv repo'er) 2011¹¹

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet

Gennem 2011 er det samlede indlånsunderskud blevet reduceret med ca. 50 mia. kr., og indlånsunderskuddet udgjorde ved udgangen af 2011 således ca. 71 mia. kr.

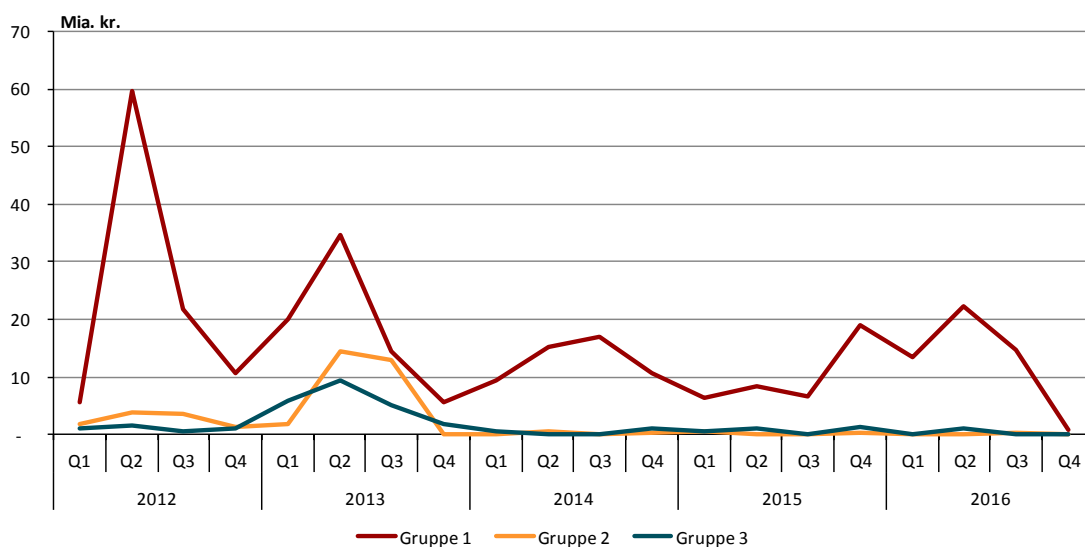
Markedsfunding

Indlånsunderskuddet skal dækkes af andre fundingkilder. De internationale fundingmarkeder har gennem 2011 været præget af nervøsitet som følge af bl.a. statsgældskrisen og de afledte effekter på det finansielle system. Det har bl.a. betydet, at europæiske pengeinstitutter i perioder ikke har haft adgang til markedsfinansiering med længere løbetider.

Således har 2011 også være præget af et lavt niveau for længerevarende usikrede fundingudstedelser fra danske pengeinstitutter. Samtidig forfalder der store mængder funding i de kommende år, jf. figur 11, der viser forfald af lange fundingkilder med oprindelig løbetid over et år. Af figuren ses det, at forfaldet af lang funding primært er koncentreret i 2012 og 2013. Det skyldes dels, at der i årene forud for den finansielle krise blev udstedt betydelige mængder usikret seniorgæld med 5-årige løbetider, dels udløb af de udstedelser med individuel statsgaranti, der blev foretaget i 2009 og 2010 – især i gruppe 2 og 3 institutter.

¹¹ Ind- og udlånsudviklingen er opgjort på institutniveau, dvs. ikke koncernniveau.

Figur 11: Forfald af lang funding 2012-2016 fordelt på grupper

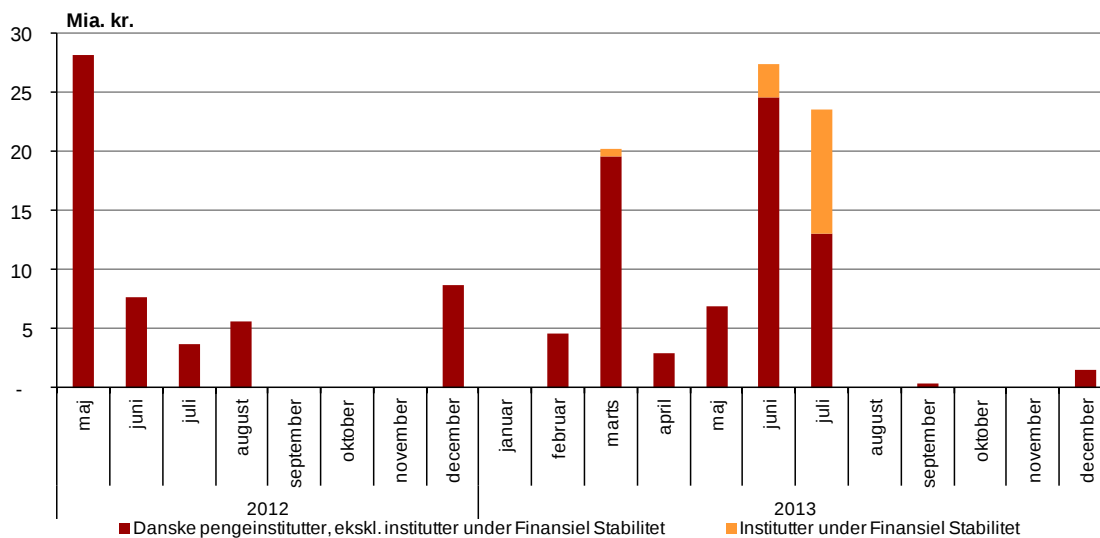

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet

Ikke overraskende er forfaldet af lang funding størst blandt de store og mellemstore institutter i gruppe 1 og 2.

Den samlede volumen af statsgaranterede udstedelser er faldet fra 176 mia. kr. primo januar 2011 til nu knap 129 mia. kr. pr. ultimo marts 2012. Af den tilbageværende volumen forfalder der ca. 28 mia. kr. i maj 2012, jf. figur 12.

Figur 12: Forfald af funding med individuel statsgaranti

Kilde: Finansiell Stabilitet A/S

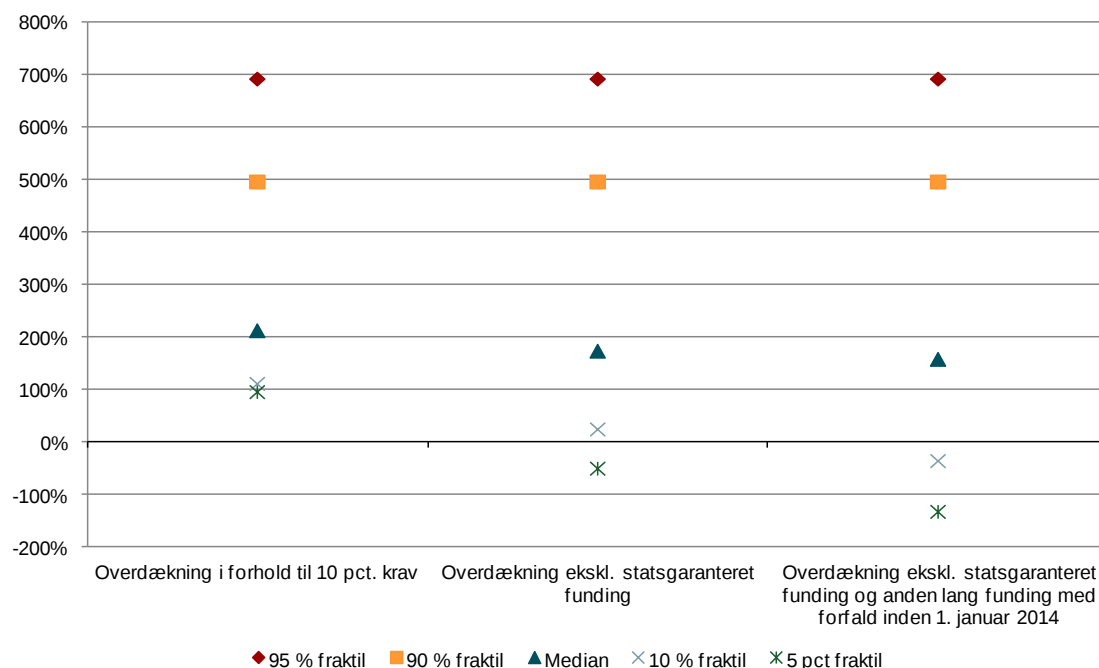
Herefter er der frem til marts 2013 kun mindre forfald af statsgaranterede udstedelser, hvorefter de resterende udstedelser med individuel statsgaranti forfalder frem til og med juli 2013. I juni og juli 2013 forfalder der funding med individuel statsgaranti for i alt ca. 51 mia. kr.

Det koncentrerede forfald af udstedelser med individuel statsgaranti udgør en udfordring for flere institutter. I den nuværende markedssituation kan det blive en udfordring for særligt de små og mellemstore institutter at finde alternative langfristede markedsbaserede fundingkilder, særligt når forfaldet sker i samme periode.

Likviditetsoverdækningen

Det er særlig vigtigt, at disse institutter får håndteret udløbet af de individuelle statsgarantier. Det understreges af figur 13, der viser pengeinstitutternes likviditetsoverdækning aktuelt efter udløb af individuelle statsgarantier samt efter udløb af individuelle statsgarantier og anden lang funding under forudsætning af den forfaldne funding ikke refinansieres.

Figur 13: Nuværende overdækningspct., overdækningspct. ekskl. statsgaranteret funding, samt overdækningspct. ekskl. funding med udløb inden 1. januar 2014¹²

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet

Det fremgår af figuren, at et antal institutter kan komme i en situation, hvor likviditetskravet i § 152 i lov om finansiel virksomhed ikke kan overholdes, medmindre balancen ændres. Hertil kommer pejlemærket fra Tilsynsdiamanten om en overdækning på 50 pct., som endnu flere institutter kan få problemer med at leve op til. Finanstilsynet har derfor anmodet udvalgte institutter om redegørelser med henblik på at afdække deres konkrete planer i relation til refinansiering af de individuelle statsgarantier. Tilsynet har gennem 2011 løbende fulgt op på de modtagne redegørelser og kan i den forbindelse generelt observere en positiv trend.

Nationalbankens udlånsfacilitet

I forlængelse af udfordringerne med udløbet af de individuelle statsgarantier udvidede Nationalbanken i oktober 2011 sit hidtidige sikkerhedsgrundlag¹³ – især statsobligationer og realkreditobligationer – med pengeinstitutternes udlån af god bonitet. Udvidelsen af sikkerhedsgrundlaget skete for at supplere pengeinstitutternes adgang til at optage lån og dermed bygge bro til en situation uden individuelle statsgarantier, der som nævnt

¹² Effekten af Nationalbankens udlånsfacilitet er ikke indregnet heri. Beregningerne er foretaget under antagelse af en uændret balance.

¹³ I august 2011 udvidede Nationalbanken sit sikkerhedsgrundlag med unoterede sektoraktier.

udløber i 2012 og 2013. Nationalbankens udlånsfacilitet styrker pengeinstitutternes adgang til likviditet og kan derfor under visse omstændigheder indregnes i institutternes likviditet, jf. § 152 i lov om finansiel virksomhed, som et kredittilsagn, uden træk på faciliteten.

Herudover annoncerede Nationalbanken i december 2011, at banken vil give institutterne mulighed for at optage lån med 3 års løbetid på baggrund af Nationalbankens sikkerhedsgrundlag. Den første auktion over de nye 3-årige lån i Nationalbanken blev afholdt d. 30 marts 2012, hvilket resulterede i et træk på 18,9 mia. kr.

I lyset af muligheden for at optage 3-årige lån i Nationalbanken justerede Finanstilsynet pejlemærket for stabil funding (funding-ratioen) fra Tilsynsdiamanten således, at lån i Nationalbanken med en restløbetid over et år kan indregnes. Finanstilsynet lægger dog afgørende vægt på, at pengeinstitutter, der er meget afhængige af Nationalbankens udlånsfacilitet, fortsat arbejder på at opnå en bæredygtig fundingstruktur.

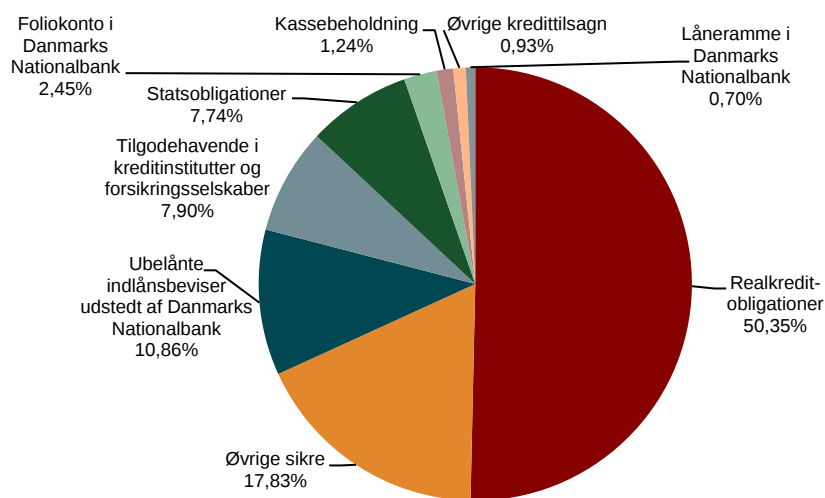
Det bemærkes, at der findes tilsvarende faciliteter i ECB, som internationalt aktive danske pengeinstitutter også har benyttet sig af. Til sammenligning er der fordelt på to auktioner i alt blevet trukket knap 1.019 mia. euro på ECB's 3-årige LTRO facilitet (Long Term Refinancing Operation). Ved første auktion i december 2011 blev der trukket 489 mia. euro fordelt på 523 banker, mens der ved auktionen i februar 2012 blev trukket knap 530 mia. euro fordelt på 800 banker. Med den relativt store brug af de nye centralbank faciliteter, synes det at være markedets vurdering, at det ikke har stigmatiserende effekt for institutterne at benytte de lange midlertidige centralbankfaciliteter.

De løsninger, der er skabt for nogle institutter i forbindelse med Bankpakke 4's forlængelse af garantier ved fusioner og Bankpakke 5, forventes i kombination med de initiativer, som institutterne selv har iværksat, og Nationalbankens udlånsfaciliteter at give hovedparten af institutterne en tilstrækkelig likviditetsoverdækning, også når de individuelle statsgarantier er udløbet, hvis de vel at mærke fortsætter de positive takter i forhold til at sikre en bedre balance mellem deres udlån og indlån samt anden privat markedsbaseret funding.

Sammensætning af institutternes likviditet

De aktuelle krav til institutternes beholdning af likvide aktiver er reguleret i § 152 i lov om finansiel virksomhed. De aktiver, der kan indregnes som likvide aktiver indeholder kontanter, realkreditobligationer, indestående i Nationalbanken og andre pengeinstitutter, beholdninger af sikre og likvide værdipapirer samt eventuelt committede kredittilsagn fra centralbanker og pengeinstitutter. Sammensætning af de likvide midler for danske pengeinstitutter fremgår af figur 14. Det fremgår således, at institutternes likviditet i stort omfang består af realkreditobligationer.

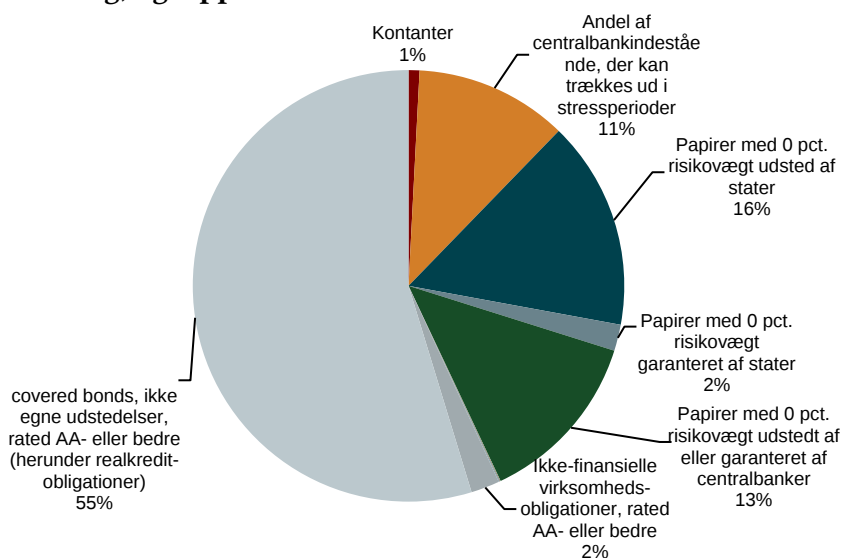
Figur 14: Fordelingen af likvide midler i de danske pengeinstitutter

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet

Til sammenligning følger herunder, jf. figur 15, gruppe 1-institutternes beholdning af likvide midler opgjort i henhold til den kommende internationale likviditetsstandard, Liquidity Coverage Ratio (LCR). Denne standard indeholder i lighed med § 152 flere krav til beholdningen af likvide aktiver.

Figur 15: Fordelingen af likvide aktiver i LCR beholdningen, før haircuts og begrænsning, i gruppe 1-institutter

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet

I det oprindelige forslag fra Baselkomitéen kunne covered bonds (herunder danske realkreditobligationer) maksimalt udgøre 40 pct. af institutternes likviditetsbuffer, hvilket vil indebære en udfordring for danske pengeinstitutter. Af figur 15 fremgår det således, at covered bonds udgør 55 pct. af de samlede likvide aktiver blandt gruppe 1-institutterne i henhold til den foreløbige LCR standard fra 2010. Samtidig udgør beholdningen af statsobligationer, der kan indregnes fuldt ud i LCR, 16 pct. For banker i Basel-landene er fordelingen mellem statsobligationer og covered bonds til sammenligning omvendt, hvor den gennemsnitlige beholdning af statsobligationer udgør 54 pct. af de likvide aktiver, mens covered bonds udgør 9,4 pct.¹⁴ Forholdet kan i al væsentlighed forklares af, at det danske realkreditmarked er både veludviklet og af et betydeligt omfang, også ved sammenligninger internationalt.

¹⁴ EBA: "Results of the Basel III monitorering exercise as of 30 June 2011" EU gruppe 1 og 2 banker.

5. Om statistikken

Markedsudviklingsartiklen er baseret på indberettede årsregnskaber mv. for pengeinstitutter i Danmark. Der er tale om instituttal (dvs. ikke koncerntal) med mindre andet er anført.

I denne artikel er fokus på udviklingen i udvalgte regnskabsposter og nøgletal på sektorniveau og på den bagvedliggende udvikling i de enkelte pengeinstitutter. På et senere tidspunkt vil Finanstilsynet publicere "Statistisk materiale for pengeinstitutter". Denne publikation indeholder flere indberettede oplysninger fra pengeinstitutternes årsindberetning 2011. Endvidere følger en opdatering af nøgletal i femårsoversigten fordelt på grupper og de enkelte institutter i nøgletalsdatabasen på Finanstilsynets hjemmeside.

Alle pengeinstitutter i gruppe 1-4 indgår i statistikken - med mindre andet er anført. De 4 grupper er baseret på en størrelsesgruppering efter arbejdende kapital, se også appendiks 6 som viser gruppefordelingen. De 91 pengeinstitutter i gruppe 1-3 dækker ca. 99 pct. af den samlede balancesum. Gruppe 4 består af 22 mindre pengeinstitutter.

6. Appendiks

Appendiks 1: Pengeinstitutternes årsregnskaber 2007-2011

Gruppe 1-4 i alt						Vækst p.a.	
Mio. kr.	2007	2008	2009	2010	2011	2007-2011	2010-2011
Resultat poster (uddrag)							
Netto renteindtægter	42.898	53.142	69.739	58.900	51.535	4,7%	-12,5%
Udbytte af aktier mv.	1.340	910	691	802	890	-9,7%	11,0%
Netto gebyrindtægter	20.084	18.520	17.929	18.787	18.412	-2,1%	-2,0%
Netto rente- og gebyrindtægter	64.322	72.572	88.359	78.489	70.837	2,4%	-9,7%
Kursreguleringer	7.036	-4.960	10.650	5.010	2.093	-26,1%	-58,2%
Udgifter til personale og administration	43.127	46.384	47.611	46.540	48.123	2,8%	3,4%
Nedskrivninger på udlån m.v.	-149	28.591	58.372	35.975	24.292	*	-32,5%
Resultat af kapitalandele	11.655	5.566	1.644	8.337	4.588	-20,8%	-45,0%
Resultat før skat	39.787	-6.637	-15.579	4.136	3.586	-45,2%	-13,3%
Skat	7.116	-358	-80	2.454	1.624	-30,9%	-33,8%
Årets resultat	32.670	-6.279	-15.499	1.682	1.963	-50,5%	16,7%
Balance poster (uddrag)							
Tilgodehavender hos kreditinstitutter	727.332	552.879	574.016	564.315	498.453	-9,0%	-11,7%
Udlån	2.144.448	2.276.653	1.983.690	1.953.603	1.786.351	-4,5%	-8,6%
Obligationer	760.670	884.559	1.008.615	943.051	955.629	5,9%	1,3%
Aktier m.v.	32.928	21.960	24.359	27.762	25.697	-6,0%	-7,4%
Gæld til kreditinstitutter	1.266.663	1.177.805	852.785	766.992	797.922	-10,9%	4,0%
Indlån	1.623.014	1.681.996	1.657.958	1.627.502	1.625.561	0,0%	-0,1%
Udstedte obligationer	448.792	585.472	676.851	634.380	500.427	2,8%	-21,1%
Egenkapital i alt	245.175	232.408	242.903	250.245	270.082	2,4%	7,9%
Balance	4.285.683	4.733.260	4.324.022	4.287.394	4.306.671	0,1%	0,4%
Udvalgte nøgletal (institutniveau)							
Solvensprocent	12,3	14,3	17,8	17,9	20,1		
Kernekapitalprocent	9,2	10,8	14,6	15,0	17,2		
Egenkapitalforrentning før skat	17,2	-2,8	-6,5	1,7	1,4		
Indtjening pr. omkostningskrone	1,9	0,9	0,9	1,0	1,0		
Akkumuleret nedskrivningsprocent	0,6	1,6	3,3	3,9	3,6		
Årets nedskrivningsprocent	0,0	1,0	2,2	1,4	1,1		
Udvalgte nøgletal (koncernniveau)							
Solvensprocent	10,2	12,6	15,7	16,1	17,4		
Kernekapitalprocent	7,5	9,4	12,7	13,4	14,9		

Anm.: * refererer til at beregningen ikke kan lade sig gøre.

Anm.: Tallene fra resultatopgørelse og balance er instituttal. Pengeinstitutterne indberetter fra 2008 efter nye solvensregler (Basel II). Tallene er baseret på de institutter, der eksisterede i de enkelte år. Pengeinstitutter overtaget af Finansiell Stabilitet har nedskrivninger for i alt 741 mio. kr. i 2011.

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Appendiks 2: Pengeinstitutternes årsregnskaber på grupper 2010-2011

	Gruppe 1			Gruppe 2			Gruppe 3			Gruppe 4		
Mio. kr.	2010	2011	Æn- dring	2010	2011	Æn- dring	2010	2011	Æn- dring	2010	2011	Æn- dring
Resultat poster (uddrag)												
Netto renteindtægter	42.737	36.786	-14%	7.834	6.486	-17%	8.154	8.170	0%	109	93	-15%
Udbytte af aktier mv.	607	728	20%	95	74	-22%	97	87	-10%	1	1	0%
Netto gebyrindtægter	14.663	14.426	-2%	1.234	1.119	-9%	2.781	2.807	1%	73	60	-18%
Netto rente- og gebyrind	58.007	51.940	-10%	9.163	7.680	-16%	11.031	11.064	0%	183	154	-16%
Kursreguleringer	1.551	701	-55%	2.783	1.778	-36%	655	-379	-158%	10	-7	-170%
Udgifter til pers. og adm.	30.953	33.328	8%	7.861	7.041	-10%	7.352	7.639	4%	140	116	-17%
Nedskrivninger på udlån	21.028	16.118	-23%	9.549	3.579	-63%	5.262	4.571	-13%	39	23	-40%
Resultat af kapitalandele	8.078	3.516	-56%	615	252	-59%	-830	821	*	0	0	0%
Resultat før skat	12.601	5.558	-56%	-5.357	-635	88%	-2.525	-1.339	47%	3	3	0%
Skat	2.656	2.233	-16%	-202	-99	51%	7	-513	-7429%	4	3	-25%
Årets resultat	9.944	3.325	-67%	-5.155	-536	90%	-2.532	-825	67%	-2	0	*
Balance poster (uddrag)												
Tilg. hos kreditinst.	508.322	453.193	-11%	19.586	13.957	-29%	35.265	30.993	-12%	453	310	-32%
Udlån	1.600.103	1.482.573	-7%	164.413	135.638	-18%	185.576	166.556	-10%	1.846	1.584	-14%
Obligationer	817.821	849.435	4%	65.714	62.368	-5%	57.957	43.149	-26%	831	676	-19%
Aktier m.v.	13.581	13.349	-2%	5.794	4.455	-23%	8.195	7.805	-5%	129	88	-32%
Gæld til kreditinstitutter	691.223	747.283	8%	28.732	25.051	-13%	46.936	25.536	-46%	27	53	96%
Indlån	1.294.004	1.306.686	1%	151.719	140.464	-7%	177.249	176.226	-1%	2.758	2.185	-21%
Udstedte obligationer	555.821	440.808	-21%	50.831	40.331	-21%	27.726	19.287	-30%	1	1	0%
Egenkapital i alt	184.054	204.036	11%	25.414	24.598	-3%	38.561	40.961	6%	580	486	-16%
Balance	3.673.051	3.771.060	3%	288.265	253.347	-12%	317.441	279.460	-12%	3.484	2.804	-20%
Garantier	425.440	318.722	-25%	26.620	20.183	-24%	41.346	34.315	-17%	401	251	-37%
Andre forpligtigelser	166.501	162.588	-2%	4.338	3.555	-18%	3.257	1.276	-61%	1	1	0%
Udvalgte Nøgletal (institutniveau)												
Solvensprocent	17,98	20,39		14,31	15,45		20,06	22,17		23,54	25,65	
Kernekapitalprocent	15,15	17,32		12,50	13,42		16,07	19,97		22,86	24,69	
Årets EK-forrent. før skat	7,11	2,89		-21,21	-2,51		-6,74	-3,43		0,46	0,55	
Indtj. pr. omk. krone	1,21	1,10		0,71	0,94		0,82	0,89		1,01	0,44	
Akk. nedskr. procent	2,66	3,12		10,55	6,11		6,86	5,77		4,03	4,06	
Årets nedskr. procent	1,01	0,87		4,47	2,16		2,16	2,15		1,68	1,23	

Anm.: * refererer til at beregningen ikke kan lade sig gøre.

Der er i sammenligningstallene taget højde for fusioner samt udviklinger i omfanget af arbejdende kapital, der bevirker, at et institut overgår fra én gruppe til en anden. Det vil med andre ord sige, at grupperne er låst med udgangspunkt i gruppefordelingen i 2011.

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Appendiks 3: Pengeinstitutternes nøgletal 2007-2011

	2007	2008	2009	2010	2011
Institutniveau					
Solvensprocent	12,28	14,30	17,84	17,90	20,09
Kernekapitalprocent	9,20	10,84	14,55	15,02	17,24
Årets egenkapitalforrentning før skat	17,20	-2,80	-6,54	1,69	1,42
Årets egenkapitalforrentning efter skat	14,14	-2,63	-6,53	0,67	0,74
Indtjening pr. omkostningskrone	1,86	0,92	0,86	1,04	1,04
Renterisiko	1,96	2,07	1,49	0,67	0,28
Udlån plus nedskrivninger herpå i forhold til indlån	132,06	137,80	123,56	124,80	113,91
Overdækning i forhold til lovkrav om likviditet	101,34	82,78	163,41	160,23	127,25
Summen af store engagementer	123,11	90,39	45,62	46,79	32,23
Akkumuleret nedskrivningsprocent	0,55	1,58	3,30	3,86	3,59
Årets nedskrivningsprocent	-0,01	0,98	2,24	1,41	1,08
Årets udlånsvækst	25,67	5,83	-12,78	-0,06	-6,87
Udlån i forhold til egenkapital	8,81	9,58	8,19	7,63	6,65
Koncernniveau					
Solvensprocent	10,23	12,63	15,72	16,12	17,42
Kernekapitalprocent	7,54	9,35	12,65	13,39	14,85
Årets egenkapitalforrentning før skat	18,49	0,47	-2,75	2,25	2,25
Årets egenkapitalforrentning efter skat	14,43	-0,40	-3,79	0,57	1,15
Indtjening pr. omkostningskrone	1,73	1,01	0,94	1,05	1,06
Renterisiko	2,38	2,58	1,79	0,89	0,44
Overdækning i forhold til lovkrav om likviditet	102,05	83,68	164,47	160,90	102,17
Summen af store engagementer	134,00	103,23	49,93	53,14	23,32
Akkumuleret nedskrivningsprocent	0,36	0,93	2,41	2,93	2,53
Årets nedskrivningsprocent	-0,01	0,67	1,53	1,00	0,80
Årets udlånsvækst	19,44	5,87	-7,27	1,23	-3,96
Udlån i forhold til egenkapital	14,97	16,21	14,56	13,59	12,01

Anm.: Nøgletallene er beregnet på baggrund af de institutter, der eksisterede i de enkelte år.

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

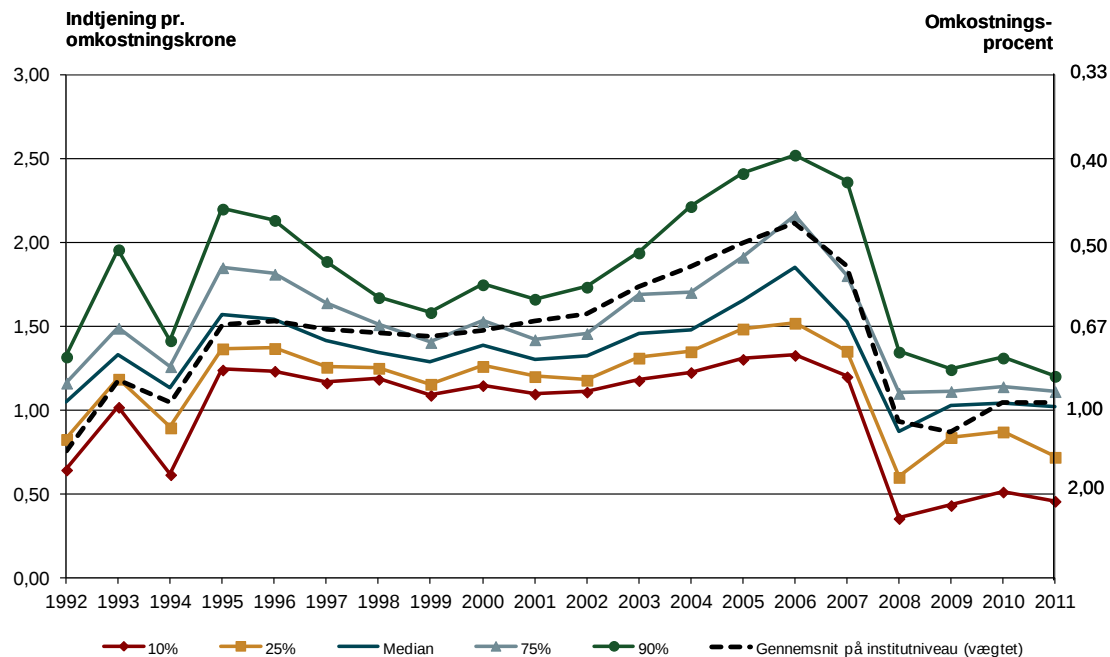
Appendiks 4: Pengeinstitutternes kapital og risikovægtede aktiver

Mio. kr.	Gruppe 1			Gruppe 2			Gruppe 3			Gruppe 4		
	2010	2011	Æn- dring	2010	2011	Æn- dring	2010	2011	Æn- dring	2010	2011	Æn- dring
Kernekapital	198.632	219.948	10,7%	26.801	23.780	-11,3%	38.611	41.176	6,6%	546	458	-16,1%
Basiskapital	235.983	258.883	9,7%	30.676	27.373	-10,8%	48.182	45.700	-5,2%	562	476	-15,3%
Risikovægtede poster	1.312.985	1.271.454	-3,2%	214.349	176.980	-17,4%	240.180	206.199	-14,1%	2.388	1.857	-22,2%
Balance	3.673.051	3.771.060	2,7%	288.265	253.347	-12,1%	317.441	279.460	-12,0%	3.484	2.804	-19,5%
Kernekapitalprocent	15,15	17,32		12,50	13,42		16,07	19,97		22,86	24,69	
Solvensprocent	17,98	20,39		14,31	0,00		20,06	22,17		23,54	25,65	

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Appendiks 5: Nøgletalsspredning belyst ved fraktiler

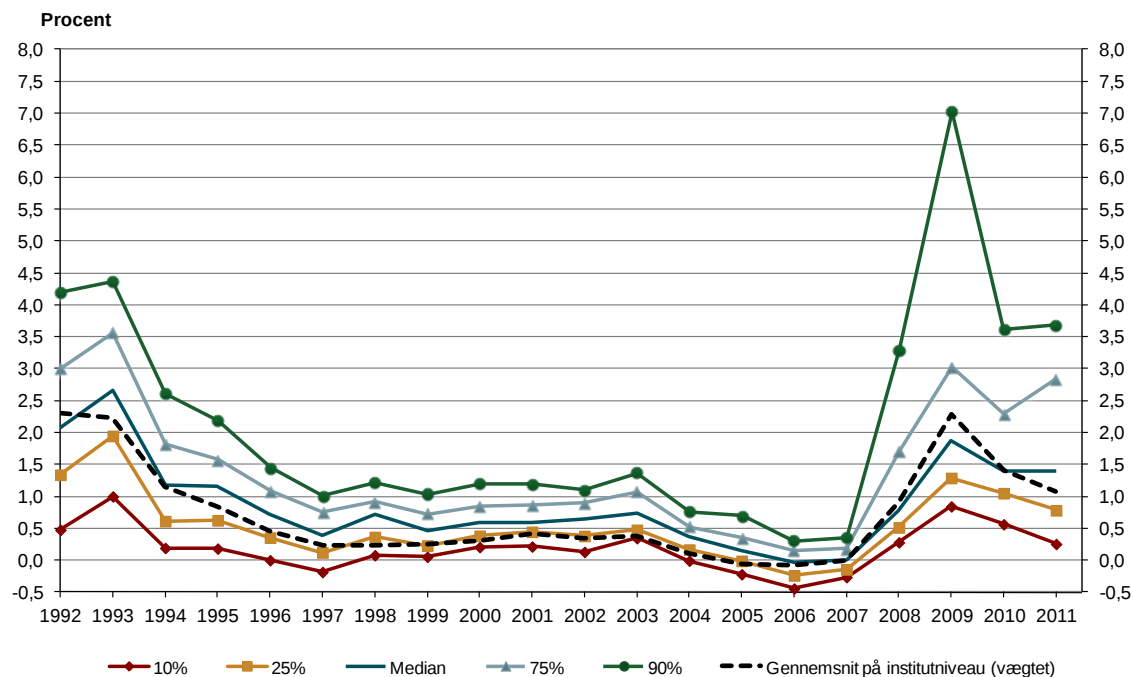
Figur A1: Indtjening pr. omkostningskrone 1992-2011

Anm.: Højre akse viser omkostningsprocenten, som er omkostningskroner pr. indtjent krone. Det er således de samme komponenter, der indgår i beregningen.

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Figur A2: Årets nedskrivninger i pct. af udlån og garantier 1992-2011

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Appendiks 6: Størrelsesgruppering af gruppe 1-4 ultimo 2011

FT.nr. Navn	FT.nr. Navn	FT.nr. Navn
Gruppe 1 - Arb. kapital over 65 mia. kr.	Gruppe 3 (fortsat)	Gruppe 3 (fortsat)
2222 Nordea Bank Danmark A/S	6482 BRFKredit Bank a/s	9388 Sparekassen Djursland
3000 Danske Bank A/S	6520 Lollands Bank, Aktieselskab	9486 Sparekassen Østjylland
7858 Jyske Bank A/S	6771 Lægernes Pensionsbank A/S	9682 Nr. Nebel og Omegn, Sparekassen for
8079 Sydbank A/S	6850 Vestfyns Bank A/S	9684 Fanø Sparekasse
8117 Nykredit Bank A/S	6860 Nordfyns Bank, Aktieselskabet	9686 Den Jyske Sparekasse
10001 FIH Erhvervsbank A/S	6880 Totalbanken A/S	9690 Vorbasse-Hejnsvig Sparekasse
6	7230 Østjydsk Bank A/S	9695 Saxo Privatbank A/S
Gruppe 2 - Arb. kapital over 12 mia. kr.	7270 Aarhus Lokalbank Aktieselskab	9740 Frøs Herreds Sparekasse
522 Sjælland, Sparekassen	7320 Djurslands Bank A/S	9797 Broager Sparekasse
1149 Saxo Bank A/S	7440 Nørresundby Bank A/S	9827 Sparekassen Bredebro
5201 Amagerbanken af 2011 A/S	7500 Hvidbjerg Bank Aktieselskab	9860 Folkesparekassen
5301 Arbejdernes Landsbank, Aktieselskab	7570 PenSam Bank A/S	13080 Frørup Andelskasse
6160 FS Bank A/S	7780 Skjern Bank, Aktieselskabet	13290 Andelskassen Fælleskassen
7670 Ringkjøbing Landbobank, Aktieselskab	7790 Vinderup Bank, A/S	13330 Slagelse, Andelskassen J.A.K
7681 Alm. Brand Bank A/S	7890 Salling Bank A/S	13460 Merkur, Den Almennyttige Andelskasse
7730 Vestjysk Bank A/S	7930 Kreditbanken A/S	74
9260 Sparbank A/S	7990 Tønder Bank A/S	Gruppe 4 - Arb. kapital under 250 mio. kr.
9335 Kronjylland, Sparekassen	8099 Nordjyske Bank A/S	544 Refsnæs Sparekasse
9380 Spar Nord Bank A/S	8222 Banque Internationale à Luxembourg	547 Arts Herred, Sparekassen for
11	8231 FIH Kapital Bank A/S	579 Sparekassen Den lille Bikube
Gruppe 3 - Arb. kapital over 250 mio. kr.	8269 Carnegie Bank A/S	800 Flemløse Sparekasse
400 Lån og Spar Bank A/S	9020 Sparekassen Hvetbo A/S	5125 Leasing Fyn Bank
537 Dragsholm Sparekasse	9044 Dronninglund Sparekasse	9121 Boddum-Ydby Sparekasse
631 Kongsted Sparekasse	9070 Sparekassen Vendsyssel	9143 Hunstrup-Østerild Sparekasse
644 Fanefjord Sparekasse	9090 Thy, Sparekassen	9228 Vokslev Sogns Spare- og Laanekasse
681 Lolland A/S, Sparekassen	9100 Fjordbank Mors af 2011 A/S	9357 Helgenæs Sparekasse
755 Middelfart Sparekasse	9116 Sparekassen Limfjorden	9358 Vistoft Sparekasse
828 Sparekassen Faaborg A/S	9124 Sønderhå-Hørsted Sparekasse	9369 Søby-Skader-Halling Sparekasse
844 Svendborg Sparekasse A/S	9133 Frøslev-Møllerup Sparekasse	9627 Ulfborg Sparekasse
847 Rise Spare- og Lånekasse	9135 Klim Sparekasse	9629 Stadil Sparekasse
1671 Basisbank A/S	9137 Ekspres Bank A/S	9634 Borbjerg Sparekasse
1693 Cantobank A/S	9144 Bank DNB A/S	9639 Fjaltring-Trans Sparekasse
5999 Danske Andelskassers Bank A/S	9174 Farsø, Sparekassen	13070 Faster Andelskasse
6060 DiBa Bank A/S	9212 Hals Sparekasse	13100 Københavns Andelskasse
6070 Max Bank A/S af 2011	9217 Himmerland A/S, Sparekassen	13220 Andelskassen OIKOS
6100 Skandinaviska Enskilda Banken A/S	9261 Skals, Sparekassen i	13240 Ebeltoft, Andelskassen J.A.K
6140 Møns Bank, A/S	9283 Langå Sparekasse	13350 Østervraa, J.A.K. Andelskassen
6220 Vordingborg Bank A/S	9307 Spar Salling Sparekasse	13370 J.A.K. Andelskassen Varde
6471 Grønlandsbanken, Aktieselskab	9312 Sparekassen Balling	13450 Funder Fælleskasse Andelskasse
	9351 Hobro, Sparekassen	22
	9354 Rønde og Omegns Sparekasse	

Anm.: Den arbejdende kapital består af: Indlån, udstedte obligationer m.v., efterstillede kapitalindskud og egenkapital.

Kilde: Finanstilsynet.

Fusioner i 2011**Ophørte institutter**

9201 Midtfjord, Sparekassen
6610 Elk Bank Danmark 2010 A/S
13000 Lunde-Kvong Andelskasse
12000 Sammenslutningen Danske Andelskasser
9501 Fruering-Vitved Sparekasse
9377 Sparekassen Midtdjurs
13020 Ryslinge Andelskasse
824 Nova Bank Fyn A/S (Finansiel Stabilitet)
6160 Roskilde Bank, A/S (Finansiel Stabilitet)
9080 ebh Bank A/S (Finansiel Stabilitet)

Fortsættende institutter

9217 Himmerland A/S, Sparekassen
681 Lolland A/S, Sparekassen
9682 Nr. Nebel og Omegn, Sparekassen for
5999 Danske Andelskassers Bank A/S
7230 Østjyds Bank A/S
9388 Sparekassen Djursland
828 Sparekassen Faaborg A/S
6160 FS Bank (Finansiel Stabilitet)
6160 FS Bank (Finansiel Stabilitet)
6160 FS Bank (Finansiel Stabilitet)

Finansiel Stabilitet

5201 Amagerbanken af 2011 A/S
9100 Fjordbank Mors af 2011 A/S
6070 Max Bank A/S af 2011

Fusioner i 2012**Ophørte institutter**

9116 Sparekassen Limfjorden
9174 Farsø, Sparekassen
7270 Aarhus Lokalbanc Aktieselskab
547 Arts Herred, Sparekassen for
9486 Sparekassen Østjylland
9307 Spar Salling Sparekasse

Fortsættende institutter

9070 Sparekassen Vendsyssel
9686 Den Jyske Sparekasse
7730 Vestjysk Bank A/S
537 Dragsholm Sparekasse
9335 Kronjylland, Sparekassen
9686 Den Jyske Sparekasse

Finansiel Stabilitet

9486 Sparbank Østjylland af 2012

Kilde: Finanstilsynet.

Appendiks 7: Bankpakke IV og V

Bankpakke IV

Benævnt "konsolideringsinitiativer" og indeholder følgende fire hovedelementer:

1. Første element ændrer pengeinstitutternes indbetaling til Indskydergarantifonden (Fonden). Fremover vil pengeinstitutter betale et årligt bidrag. Ændringen indebærer en jævn og forudsigelig indbetaling til Fonden. Fonden finansieres fortsat fuldt ud af sektoren.
2. Andet element er en udvidelse af medgiftsordningen, der gerne skulle give pengeinstitutterne større incitamenter til at overtage hele eller dele af nødlidende pengeinstitutter. Hvis et sundt pengeinstitut overtager hele det nødlidende pengeinstitut, vil instituttet, ud over en medgift fra Fonden, kunne modtage en medgift fra Finansiell Stabilitet, såfremt instituttet har statsgaranterede indlån eller udstedelser. Alternativt kan et pengeinstitut alene overtage den sunde del af et nødlidende pengeinstitut. Den usunde del vil i så fald blive overtaget af Finansiell Stabilitet med en tabsgaranti fra sektoren.
3. Det tredje element omhandler systemisk vigtige finansielle institutter - SIFI'er. Fra international side arbejdes der med at fastsætte strammere regler for SIFI'er, og i Danmark er der nedsat et ekspertudvalg, der skal udvælge et antal danske SIFI'er. Disse vil skulle underlægges skrappe krav end andre penge- og realkreditinstitutter. Det forventes, at udvalget kan rapportere inden udgangen af 2012.
4. Det sidste element indeholder en ordning, hvor pengeinstitutterne frem til udgangen af 2013 kan ansøge om individuel statsgaranti til afløsning af nuværende, hvor to institutter ønsker at fusionere, og hvor mindst det ene er nødlidende eller forventeligt nødlidende, og hvor det fortsættende institut er levedygtigt.

Bankpakke V

Benævnt "udviklingspakke med initiativer til fremme af især små og mellemstore virksomheders finansiering". Pakken indeholder tre elementer:

1. Ordning med udskillelse af låneportefølje.
Opsplitning af FIH, hvor en større ejendomsrelateret låneportefølje udskilles. Finansiell Stabilitet indgår aftale med FIH om at overtage ejendomsengagementer for ca. 16 mia. kr. FIH-koncernen fik i 2009 og 2010 individuelle statsgarantier for i alt 42 mia. kr. Lånene forfalder i 2012 og 2013, og indebærer en betydelig funding udfordring for FIH. Såfremt håndteringen med tilbagebetaling af de statsgaranterede lån skal ske ved afvikling af eksisterende lån, vil dette medføre en kraftig balanceslankning, der vanskeligt ville kunne gennemføres uden at have negative afsmittende effekter på andre pengeinstitutter, låntagerne mv. For at undgå disse uønskede afsmittende effekter overtager Finansiell Stabilitet en ejendomsrelateret låneportefølje på ca. 16 mia. kr. fra FIH. FIH stiller garanti for at Finansiell Stabilitet ikke lider tab herved.
2. Etablering af et landbrugsfinansieringsinstitut (LFI) for at give levedygtige landbrug bedre muligheder for at skaffe finansiering. LFI skal modtage landbrugsengagementer, som efter deres vurdering er levedygtige, fra Finansiell Stabilitet og andre pengeinstitutter. LFI-etableringen sker ved inddragelse af den finansielle sektor, landbrugs- og fødevarersektoren, Finansiell Stabilitet og DLR.
3. Styrkelse af vækst- og eksportfinansiering.